

Inclusie begint bij onszelf: van visie naar dagelijks handelen

Wie ben ik en waar kom ik vandaan?

Matrix Lyceum (Drachten)

- Reguliere VO-school met ondersteuning van RENN4.
- School in school: leerlingen met en zonder ondersteuningsbehoefte leren samen.
- Focus: betekenisvol onderwijs in gemengde leeromgevingen.

Dieze College ('s-Hertogenbosch)

- VSO voor praktijkgerichte uitstroom (arbeid, vervolgonderwijs)
- School in school: samenwerking met regulier VO.
- Focus: structuur, perspectief en eigenaarschap.

Inclusie betekent bij beide: één school, meerdere werkelijkheden.

Waarom dit thema?

Iedereen is voor inclusie, maar:

- “We hebben geen tijd.”
- “We moeten eerst resultaten verbeteren.”
- “Ons team is er nog niet klaar voor.”

Gevolg: inclusie wordt een project, niet een eigenschap.

Mijn ervaring: als leidinggevende kun je sturen op inclusie zonder extra project, door te werken aan:

1. Teamtaal
2. Routines
3. Besluitvorming

Inclusie begint bij onszelf!

Wanneer voel jij je zelf “ingesloten” of “buiten gesloten” in je werk?
Hoeveel vrienden heb je die “rolstoel gebonden” zijn?

Kort reflectiemoment (denk–deel–luister).

Kern: Inclusie is relationeel — het gaat om hoe wij elkaar ruimte geven.

De kapstok: drie lagen van inclusie

- **Visie & waarden**
- **Taal & routines**
- **Structuur & besluitvorming**

Wat vinden we van “iedereen doet mee”?

Hoe spreken en handelen we dagelijks?

Hoe nemen we besluiten, wie is erbij?

Zonder consistentie tussen deze drie lagen wordt inclusie kwetsbaar of willekeurig.

Praktijkvoorbeeld: Matrix Lyceum

Situatie: Samenwerking regulier–RENN4 binnen één gebouw.

- Dilemma: “Is een leerling met internaliserende problematiek wel gebaat bij onze drukke leeromgeving?”

Aanpak:

- Gezamenlijke inclusieve teamtaal ontwikkeld: van “kan de leerling dat wel aan?” naar “wat heeft de leerling nodig om mee te kunnen doen?”
- Besluitvorming: leerling aanwezig bij zijn eigen OPP-bespreking.

Resultaat: Meer eigenaarschap bij leerling én docent.

Praktijkvoorbeeld: Deze College

Situatie: VSO met uiteenlopende uitstroomprofielen (arbeid & vervolgonderwijs). Sinds 1 aug. 2024 school in school met een reguliere VMBO (BVS).

- Dilemma: “Zijn wij een zorgschool/dagbesteding of een onderwijsschool? & Hoe geven we de symbiose/samenwerking op een juiste/goede manier vorm?”

Aanpak:

- Heldere visieherijking met team: “Wij leiden op tot betekenisvol meedoen in samenleving.”
- Routines: PBS/TSO zorgen voor eenduidigheid in gedrag en taal.
- Besluitvorming: altijd met leerling en ouders, niet over hen.
- Samenwerking BVS: “Praat met elkaar, over de leerling(en) en begrijp elkaars uitdagingen”.

Resultaat: Minder incidenten, meer rust, meer trots in team en vooral meer doorstroom naar regulier.

Van visie naar handelen

<i>Niveau</i>	<i>Vraag</i>	<i>Voorbeeld van inclusief handelen</i>
Individu	Wat laat ik merken in mijn taal?	“Wat heb jij nodig om te kunnen leren?”
Team	Hoe beginnen we elke dag?	Met het delen van successen tijdens check-in
Beleid	Hoe besluiten we over toelating/doorstroom?	Betrek leerling, ouders en alle betrokken medewerkers.

Inclusie vraagt geen extra tijd, maar andere keuzes in wat we belangrijk vinden.

Sturing zonder projectitis

- Start met visie, niet met project.
- Maak inclusie meetbaar in gedrag.
- Gebruik leiderschap om ruimte én richting te geven.
- Blijf in dialoog: “Wat bedoelen we met meedoen?”

Inclusie is geen doel op zich, maar een manier van samen werken en leren.

Vragen?

Bedankt!
Teuny Bosma – tbosma@koraal.nl

